

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 26 май 2020 г.
(OR. en)

8269/20

EDUC 197
JEUN 37
EMPL 254
SOC 327

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Делегациите
№ предх. док.:	7624/20+COR 1
Относно:	Заклучения на Съвета относно европейските учители и обучители за бъдещето

Приложено се изпращат на делегациите заключенията на Съвета относно европейските учители и обучители за бъдещето, приети от Съвета чрез писмена процедура на 25 май 2020 г. в съответствие с член 12, параграф 1, първа алинея от Процедурния правилник на Съвета и член 1 от Решение 2020/556 на Съвета.

Заклученията на Съвета ще бъдат предадени за публикуване в Официален вестник на Европейския съюз, както беше решено от Комитета на постоянните представители на 14 май 2020 г.

Заклучения на Съвета относно европейските учители и обучители за бъдещето

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

КАТО ПРИПОМНЯ политическия контекст на този въпрос, изложен в приложението към настоящите заключения;

КАТО ПРИЗНАВА, ЧЕ:

1. Образованието и обучението оформят човечеството и имат трансформираща роля както за отделните хора, така и за обществото. Те са от значение за социалната, икономическата, демократичната и културната ангажираност на гражданите, както и за растежа, устойчивото развитие, социалното сближаване и благоденствието в Съюза. Качественото образование и обучение, които са релевантни, приобщаващи и справедливи, не само предоставят на гражданите знания, умения и компетентности в съответствие с настоящото и бъдещото развитие, но също така оформят техните нагласи, ценности и поведение, като им дават възможност да преуспяват в професионален и личен план и да бъдат активни и отговорни участници в обществото.
2. Учителите и обучителите¹, на всички нива и във всички видове образование и обучение, са основна движеща сила на образованието и обучението. Те имат ключова роля при подготвянето на хората от всякакъв произход и възраст да живеят, учат и работят в съвременния свят, както и при създаването и ръководенето на бъдещи промени.

¹ За целите на настоящите заключения *учител* е лице с признат статут на учител (или негов еквивалент) в съответствие с националното законодателство и практика, а *обучител* е всеки, който извършва една или повече дейности, свързани с (теоретичното или практическо) обучение в институция за образование или обучение или на работното място. Това обхваща учителите в областта на общото и висшето образование, учителите и обучителите в първоначалното и продължаващото професионално образование и обучение (ПОО), както и специалистите в областта на образованието и грижите в ранна детска възраст и преподавателите на възрастни.

3. В условията на постоянни социални, демографски, културни, икономически, научни, екологични и технологични промени светът на образованието и обучението се променя, а с него и професията на учителите и обучителите, като се увеличават техните отговорности и исканията и очакванията спрямо тях. Непрекъснатите иновации и предизвикателства оказват въздействие не само върху нужните компетентности, но и върху благополучието на учителите и обучителите и върху привлекателността на учителската професия.
4. Европейските учители и обучители са крайъгълните камъни на европейското пространство за образование, а тяхната основна роля е да насърчават европейското измерение на преподаването², като помагат на учащите се да възприемат и изпитат усещането за европейска идентичност и принадлежност.

КАТО ОТЧИТА, ЧЕ:

5. Настоящата криза, причинена от COVID-19, постави безпрецедентно предизвикателство пред учителите и обучителите на всички нива и във всички видове образование и обучение. Те трябваше бързо да преминат от преподаване „лице в лице“ към преподаване предимно от разстояние и до голяма степен виртуално. При такива изключителни обстоятелства учителите и обучителите проявяват впечатляваща ангажираност, креативност и сътрудничество между колеги и полагат значителни усилия, за да гарантират, че обучението ще продължи и учащите ще продължат да напредват, включително като им предоставят подкрепа за тяхното благополучие.

² Както са определени в Препоръката на Съвета от 22 май 2018 г. относно утвърждаването на общите ценности, приобщаващото образование и европейското измерение на преподаването.

КАТО СЪЗНАВА, ЧЕ:

6. В съответствие с принципа на субсидиарност, който обхваща и учителската професия, държавите членки носят отговорност за организацията и съдържанието на системите за образование и обучение. В този контекст държавите членки имат различни изисквания по отношение на видовете и равнищата на квалификациите, необходими за достъпа до учителската професия и прогресирането в нея³.
7. Завършването на по-високо ниво на образование и обучение може да осигури на бъдещите учители и обучители по-всеобхватен набор от компетентности, включително компетентности, необходими за развиване на самостоятелност в професионален план по отношение на преподавателските практики. Това от своя страна може да допринесе за по-голямата удовлетвореност от работата, както и за възприемането на професията като ценена и уважавана⁴.
8. Учителите и обучителите имат отговорността да улесняват придобиването от страна на учащите се на ключови компетентности⁵ и професионални умения, не само за да ги подготвят за успех в бъдещите им професии, някои от които дори не са известни все още, но и за да насърчават социалната им отговорност и гражданската им ангажираност, да им предават човешките ценности и да подкрепят личния им растеж и благополучие.

³ В ЕС по принцип за преподаване се изисква диплома за висше образование. Най-често срещаното минимално изискване за преподаване в начален етап е бакалавърската степен. За преподаване в прогимназиален етап половината от системите на ЕС са определили за минимална квалификация магистърска степен. За преподаване в гимназиален етап в повечето страни от ЕС учителите трябва да притежават магистърска степен като минимална квалификация. (Обзор на образованието и обучението за 2019 г., стр. 24) При образованието и грижите в ранна детска възраст обаче в Европа съществуват различни изисквания за минимална квалификация. В някои държави има едни и същи минимални квалификационни изисквания за всички членове на персонала, докато в други се изискват различни квалификации за различните длъжности и профили. Често не се изисква висше образование за всички членове на екипите за образование и грижи в ранна детска възраст. (Основни данни за образованието и грижите в ранна детска възраст в Европа, доклад Евридика, 2019 г., стр. 71—72)

⁴ Обзор на образованието и обучението за 2019 г. (стр. 24).

⁵ Както са определени в Препоръката на Съвета от 22 май 2018 г. относно ключовите компетентности за учене през целия живот.

9. Техните познания по съответните предмети и педагогическите им познания, както и ангажираността, ентусиазмът, удовлетворението от работата и увереността в собствените им ресурси оказват влияние върху учебните резултати, напредъка и благополучието на учащите се. Тъй като учителите и обучителите са пример за подражание за учене през целия живот, те могат да мотивират учащите се да участват и да поемат отговорност за собственото си учене през целия живот, като стимулират техния интерес и насърчават любопитството и креативността им.
10. В отговор на различните все по-взискателни роли, отговорности и очаквания на учащите се, на ръководителите на институции, на създателите на политики, на родителите и на общностите, където е приложимо и в съответствие с националните условия, учителите и обучителите трябва да продължават да бъдат ангажирани и да получават подкрепа, за да посрещат ефективно промените и предизвикателствата. Тези предизвикателства могат да съществуват в различна степен в различните държави членки и са по-специално свързани, но не само, със:
- а. балансиране между различните аспекти на работното натоварване на учителите и обучителите, които често трябва да поемат многобройни административни задачи, да участват в институционалното ръководство, да предоставят подкрепа и насоки на учащите се, да планират и намират време за сътрудничество между колеги и за собственото си професионално развитие и същевременно непрекъснато да развиват и поддържат качеството на преподаването и на учебните резултати на учащите се;
 - б. насърчаване на развитието на интелектуалния, емоционалния, социалния и творческия потенциал на учащите се по цялостен начин и същевременно гарантиране на техния образователен напредък;

- в. използване на различни основани на научни изследвания методики и практики на преподаване, интегриращи новаторски и дигитални методи и подходи, с акцент върху подходите, основани на компетентности и ориентирани към учащите се, в съответствие с променящите се индивидуални потребности на учащите, с цел да улеснят процеса на учене и да подпомагат съвместното създаване на методи на учене и преподаване, като същевременно гарантират, че тези практики са приобщаващи, социално справедливи и безпристрастни;
- г. работа в среда, преобразувана от технологиите, цифровизацията и изкуствения интелект, обръщайки внимание на техния педагогически потенциал и етичното им, безопасно и отговорно използване;
- д. работа в класни стаи и учебни среди, които се характеризират с езиково и културно многообразие, с учащи се от различни социално-икономически среди, с различни потребности, включително специални образователни потребности⁶, при гарантиране на принципа на приобщаване;
- е. участие в разработването на политики, по-специално в разработването, изпълнението и оценката на реформите в образованието и обучението, включително постоянния преглед на учебните програми;
- ж. изграждане на благоприятна и конструктивна атмосфера в учебната среда, включително положителни и взаимно подкрепящи се отношения в рамките на техните екипи и друг образователен персонал, учащи, семейства и работодатели, когато е уместно;
- з. работа по управляване на поведението в класната стая и потенциално предотвратяване на различни форми на насилие, включително насилие в кибернетичното пространство, които могат да повлияят отрицателно на резултатите и здравето на учащите се; освен това може да става въпрос за поведение, свързано с насилие, насочено към самите тях;

⁶ Въз основа на данните от Международното проучване на ОИСР в областта на преподаването и ученето през 2018 г. (TALIS 2018) 21 % от учителите съобщават за допълнителна нужда от обучение за преподаване на ученици със специални потребности, 16 % — за използване на ИКТ за преподаване и около 13 % — за преподаване в многоезична и мултикултурна среда (Обзор на образованието и обучението за 2019 г., стр. 10). Данните показват, че общността на студентите в Европа става все по-разнообразна (Eurostudent VI (2016—2018 г.)).

- и. избор на подходящи инструменти, критерии и методи за оценка, съобразени с планираните резултати от обучението, за да се осигури качествена и своевременна обратна връзка за всеки учещ, която може да насочва и подобрява допълнително обучението му;
- й. преподаване с често ограничени ресурси, включително недостатъчна или неподходяща образователна инфраструктура, пространства, оборудване и инструменти за учене, включително инструменти, позволяващи онлайн обучение.
11. Тези предизвикателства са още по-големи за начинаещите (новоквалифицирани) учители и обучители, тъй като от първите години на преподаване или обучение те са изправени пред същите отговорности като техните по-опитни колеги. Освен това те често могат да се окажат в трудна среда, като например институции за образование и обучение с по-голям дял на учащи в неравностойно социално-икономическо положение или с мигрантски произход⁷. Старшите учители и обучители могат да се сблъскват с други трудности, например с разлика между поколенията на работното място.
12. Освен това могат да възникнат допълнителни предизвикателства за учителите и обучителите, които работят в селски, отдалечени или необлагодетелствани райони, като например предизвикателства, свързани с професионалната изолация, ограничената инфраструктура, включително цифровата инфраструктура, достъпа до подкрепа и възможности за професионално развитие или преподаване в класове със смесени възрасти и нива. Освен това учителите и обучителите, които работят в гъсто населени градски райони, могат да бъдат изправени пред по-големи предизвикателства, свързани с преподаването на учащи се от различни многоезични, мултикултурни и социално-икономически среди.

⁷ Обзор на образованието и обучението за 2019 г. (стр. 21).

13. Въпреки че много учители и обучители са изправени до голяма степен пред едни и същи предизвикателства, в различна степен в различните държави членки съществуват и специфични предизвикателства, свързани с различни нива и видове образование и обучение, включително следните:

а) в образованието и грижите в ранна детска възраст:

- трудности при привличането и задържането на квалифицирани и добре обучени специалисти в областта на образованието и грижите в ранна детска възраст;
- застаряване на персонала и неравновесие между половете, като работната сила се състои предимно от жени;
- непривлекателни условия на труд, включително високо съотношение деца/служители и липса на привлекателни възможности за професионално развитие, както и липса на възможности за непрекъснато професионално развитие;

б) в училищното образование:

- съществуват трудности, свързани с привличането и задържането на студенти с висок потенциал в първоначалната подготовка на учителите⁸, както и с привличането на висшисти и задържането на практикуващите учители в професията;
- учителската гилдия застарява; налице са и дисбаланси между половете, като преобладават жените учители, по-специално по някои предмети и някои нива на образование; освен това професията може да не е представителна в културно отношение за общността, която се обслужва;
- всичко това намира отражение в недостига на учители в много държави членки, независимо дали като цяло, в определени географски области, по определени предмети, като например точните науки, технологиите, инженерството и математиката, или в недостига на учители с компетентности за преподаване на ученици със специални потребности, преподаване в мултикултурна или многоезична среда или преподаване на ученици от среда в неравностойно социално-икономическо положение⁹;

⁸ Наблюдава се недостиг на студенти, които се записват в първоначалната подготовка на учители, както и висок процент на преждевременно напускащи (Учителската професия в Европа: достъп, развитие и подкрепа, Евридика, 2018 г., стр. 10).

⁹ Обзор на образованието и обучението за 2019 г., стр. 9, 10, 21.

в) в професионалното образование и обучение:

- учителите и обучителите следва да бъдат компетентни в това да насърчават и развиват основни умения и ключови компетентности, както и да преподават съвременни професионални или технически умения и знания;
- възможно е да се увеличи необходимостта от „хибридни“ учители и обучители, работещи както в институциите за професионално образование и обучение, така и в предприятията;
- също така съществува необходимост от сътрудничество между учителите и обучителите, по-специално обучителите в предприятията, като се имат предвид техните допълващи се роли и отговорности, особено в предоставянето на възможности за чиракуване и учене в процеса на работа;
- тъй като работата в частния сектор може да предложи по-добри стимули, тя може да бъде по-привлекателна от работата в институциите за професионално образование и обучение;
- много държави членки са изправени пред предизвикателства, свързани със застаряването на учителите и обучителите;

г) в образованието за възрастни:

- преподавателите на възрастни играят важна роля в насърчаването и развитието както на основни, така и на професионални знания, умения и компетентности;
- може да им се налага да се справят с предизвикателства, свързани с езиковата и математическата грамотност, както и с езикови затруднения или лошо образование и обучение на учащите се;
- тъй като преподавателите на възрастни често работят с различни групи учащи се, те трябва да бъдат подготвени да прилагат разнообразни и ефективни стратегии и методи на преподаване, за да отговорят на нуждите на учащите се, да стимулират тяхната мотивация и да обръщат внимание на индивидуалните им учебни пътеки;
- за да се даде възможност на хората да се учат за повишаване на квалификацията и за преквалификация, ролята на учителите и обучителите може да се наложи да бъде преразгледана с оглед на техния потенциален принос за ориентирането и валидирането на уменията, придобити чрез неформално и самостоятелно учене;
- от преподавателите на възрастни може да се изисква да работят съвместно с работодателите във връзка с ученето в процеса на работа;
- преподавателите на възрастни често не са специално подготвени да преподават на възрастни и понякога работят на непълно работно време или на свободна практика, така че тяхната професионализация представлява значително предизвикателство за гарантиране на качеството на образованието за възрастни;

д) във висшето образование:

- квалификациите за присъединяване към академичната професия често не са съсредоточени върху екипирането на кандидатите с подходящи преподавателски умения;
- не във всички държави членки съществуват широкомащабни, системни възможности за непрекъснато професионално развитие, насочено към подобряване на преподавателските умения на академичния състав;
- не се отделя достатъчно внимание на подкрепата за развитие на междуинституционалния персонал, включително на международната мобилност на преподавателите, но също така и на изграждането на общности от професионалисти и на професионални мрежи;
- многообразието на студентите изисква използването на различни методи на преподаване въз основа на ориентиран към студентите подход, което може да бъде предизвикателство за висшите училища;
- налице са дисбаланси между половете в някои академични дисциплини, като жените са особено слабо представени в по-висшите степени;
- въпреки че преподаването е една от трите мисии на висшето образование, при оценяването с оглед на професионалното развитие научните изследвания често се ценят повече от преподаването; от академичния състав на ниско и средно равнище често се изисква да посвещават повече време на преподаване, тъй като професионалното развитие често води до по-малко преподаване и повече време за научни изследвания¹⁰.

14. Въпреки че изискванията към тях стават по-сложни, а професията им — все по-взискателна, много учители и обучители не се чувстват уважавани или ценени от обществото¹¹, а професията губи своята привлекателност в много държави членки.

¹⁰ „Модернизиране на висшето образование в Европа: академичен състав — 2017 г.“, Евридика, 2017 г.

¹¹ Въз основа на данните от TALIS 2018 18 % от учителите в прогимназиалния етап на средното образование в ЕС считат, че професията им е ценена от обществото и делът им намалява колкото по-дълго са упражнявали професията, като (в няколко държави — членки на ЕС) намалява и делът на учителите, които все още биха избрали да работят като учители (Обзор на образованието и обучението за 2019 г., стр. 9).

ИЗТЪКВА, ЧЕ:

15. Е от съществено значение да продължат да се развиват и осъвременяват компетентностите на учителите и обучителите, да се гарантира техният експертен опит и да се насърчат тяхната самостоятелност и ангажираност, както и да се стимулира личното и професионалното им благополучие, мотивация и чувство за стойност, като те бъдат подготвени да реагират адекватно на промените, но и насърчавани да бъдат проактивни и иновативни в професията си.
16. За да се постигне това, е необходимо да продължат да се разработват национални политики в подкрепа на работата на учителите и обучителите по целенасочен и всеобхватен начин, като се вземат предвид изискванията и нуждите от обучение, определени от самите учители и обучители, както и нуждите на по-широките общности за обмен на знания, имащите отношение констатации от научните изследвания в областта на образованието и цялостните национални цели на политиките в областта на образованието и обучението. Освен това е от полза да се предлагат различни модели на обучение, включително преподаване „лице в лице“, виртуално или смесено обучение и обучение в процеса на работа.
17. Необходим е допълнителен и цялостен подход на всички равнища и във всички части на образованието и обучението на учителите и обучителите. Това следва да включва набиране и подбор на студенти, първоначална подготовка на учителите (включително стажове), въвеждащо обучение и наставничество за качество, както и насърчаване и подкрепа на непрекъснатото професионално развитие през целия им преподавателски стаж и, ако е уместно, чрез механизми за оценяване. Специално внимание следва да се обърне на начинаещите учители, като им се предоставят допълнителни насоки и наставничество, за да се улесни стартът им в професията и да им се помогне да се справят с конкретните нужди, пред които са изправени.

18. В съответствие с националните обстоятелства това би могло да бъде подкрепено от актуални и релевантни национални всеобхватни рамки на компетентностите за учителите и обучителите¹², разработени чрез структуриран и систематичен диалог със съответните заинтересовани страни, отразяващи съвременните и иновативни подходи, стратегии и методи за преподаване, както и нововъзникващите ситуации в обществото като цяло. В този смисъл е важно образованието и обучението на учителите и обучителите по време на цялата им кариера да обхваща по-систематично темите и възможностите за обучение, свързани с работата в многоезична и мултикултурна среда, работата с учаци със специални нужди и в неравностойно положение, цифровите педагогически методи, устойчивото развитие и здравословния начин на живот. Във връзка с това следва да се обърне специално внимание на изискванията и нуждите, изразени от самите учители и обучители¹³.
19. Непрекъснатото професионално развитие на учителите и обучителите следва да се възприема като предварително условие за осигуряване на качествено преподаване и обучение; поради това учителите и обучителите следва да бъдат насърчавани да обмислят своите практики и нужди от обучение, както и да бъдат мотивирани и подкрепяни да участват, като им се предлагат качествени възможности за обучение, както и като им се дава време за участието и им се предоставят стимули.
20. Укрепването на връзката между учителите и обучителите, от една страна, и изследователите, от друга, може да има положителен ефект върху професионалното им развитие и да стимулира преподавателските практики, ръководени от научноизследователска дейност, иновации и усъвършенстване.

¹² Повечето европейски държави приемат рамки, описващи набор от компетентности, които учителите следва да притежават или развиват през своята кариера. На практика обаче тези рамки се различават по формат, степен на подробност, стойност и употреба („Обзор на образованието и обучението“ за 2019 г., стр. 34).

¹³ Въз основа на данните от TALIS 2018 21 % от учителите съобщават за допълнителна нужда от обучение за преподаване на ученици със специални потребности, 16 % — за използване на ИКТ за преподаване и около 13 % — за преподаване в многоезична и мултикултурна среда (Обзор на образованието и обучението за 2019 г., стр. 10).

21. Трансграничната мобилност, било то в краткосрочен или в дългосрочен план, физическа, виртуална или смесена, се явява ценен образователен опит и много важна възможност за развитие на социалните, межкултурните, многоезичните и междуличностните компетентности на участниците — както за студентите при първоначалната им подготовка за учители, така и за практикуващите учители и обучители в непрекъснатото им професионално развитие. Съществуват обаче пречки, които възпрепятстват мобилността както на студентите, така и на практикуващите учители, например липсата на езикови компетентности или намирането на заместници на практикуващите учители. Освен това програмите за първоначално образование на учителите често са със слабо международно измерение и ниски равнища на мобилност с учебна цел и стажове в сравнение с програмите за обучение в други тематични области¹⁴, като са налице предизвикателства, свързани с признаването на периодите на мобилност в чужбина и учебните резултати.
22. Възможностите, свързани с избора на различни видове реализация в рамките на учителската професия, които предлагат множество възможности за професионално развитие, могат да повишат мотивацията за достъп до професията и оставане в нея, както и мотивацията за учене през целия живот. Те могат да насърчат учителите и обучителите да продължат да бъдат отдадени на професията си и да се ангажират както с ученето на своите ученици, така и със собственото си учене по време на целия си професионален живот. От друга страна, също толкова важно е учителите и обучителите да не са прекомерно натоварени с административни задачи по начин, който би им попречил да се съсредоточат върху преподаването.
23. Учителите и обучителите, както и ръководителите на институции, могат да допринесат за изготвянето на политики със своите знания, експертен опит и практически идеи. Същевременно тяхното участие в изготвянето на политики може да увеличи ангажираността им с този процес и следователно да окаже положително въздействие върху резултатите от прилагането на различни политически инициативи и реформи.

¹⁴ Международната мобилност на стажант-учителите по време на първоначалната подготовка на учителите (изчислена като дела на учителите, които са прекарвали период на обучение в чужбина като част от първоначалната подготовка на учителите) не е много често срещана и варира значително между отделните държави членки („Обзор на образованието и обучението“, стр. 26).

24. Благополучието на учителите и обучителите въздейства върху удовлетвореността им и ентусиазма им за работата им и оказва влияние върху привлекателността на тяхната професия, а следователно и върху тяхното оставане в професията. То е важен фактор за качеството и резултатите, свързан с тяхната мотивация и с мотивацията и постиженията на техните учаци.
25. Важни аспекти на благополучието могат да бъдат свързани, наред с другото, с разбирането и управлението на очакванията; работното натоварване, работната среда, включително безопасното преподаване и учене, и условията на труд; наличната партньорска и институционална подкрепа; отношенията с учащите, родителите, партньорите и ръководителите на институции; както и уважението и оценяването от страна на по-широката общественост. Ако тези фактори липсват или не се възприемат положително, това може да доведе до изчерпване на физическите и емоционалните ресурси, стрес и изтощение, засягащи психическото и физическото здраве.
26. С цел да се подкрепят както постиженията, така и благополучието на учителите, обучителите и учащите се, е от полза сред учителите и обучителите, техните колеги и ръководителите на институции, учащите, родителите и други заинтересовани страни, например работодателите, да бъдат изградени и популяризирани общности за обмен на знания чрез сътрудничество, както и култура за работа в екип чрез сътрудничество. Опитните учители и обучители могат да играят важна роля като наставници на по-младите си колеги, като същевременно се възползват от обмена между поколенията. Освен това е важно да се стимулира професионалното обучение „отдолу нагоре“, чрез колеги, и да се насърчава ръководството, основано на указания и на привличане за участие, което изгражда доверие, вдъхновява и мотивира персонала в образованието. Освен това, когато е уместно, с цел подпомагане подобряването на работата на въпросния персонал би могло да се използва оценяване, като се предоставя конструктивна оценка и обратна информация относно резултатите от работата му, определят се критерии за повишение и признание на служителите, демонстриращи значителни постижения.

27. Достатъчните, ефективни и устойчиви инвестиции в учителите и обучителите са инвестиции в качеството на образованието и обучението. Това включва различни аспекти, например инвестиции във възможностите за образование и обучение на учителите и обучителите, подходяща инфраструктура, пространства, инструменти и ресурси за учене, както и заплатите¹⁵.
28. Всичко това би могло да се вземе предвид при разработването на стимули за справяне с проблема с недостига на учители и обучители. Допълнителните възможности, които могат да се проучат, могат да включват стипендиите за привличане на студенти към релевантни програми за обучение или наемането на специалисти с квалификации, различни от преподаване, като същевременно се полагат грижи за насърчаване и подкрепа на предоставянето на висококачествено обучение.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, ПРИ НАДЛЕЖНО СПАЗВАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА НЕЗАВИСИМОСТ, И В СЪОТВЕТСТВИЕ С НАЦИОНАЛНИТЕ ОСОБЕНОСТИ:

29. Да продължат и да активизират усилията за включване на учителите и обучителите в създаването на политики в областта на образованието и обучението на всички равнища на разработване на политиките чрез засилване на сътрудничеството, насърчаване на тяхната ангажираност с процеса, както и на тяхната автономност при прилагането на тези политики на практика.
30. При разработването на политиките, свързани с образованието и обучението на учителите и обучителите, да вземат под внимание необходимостта от всеобхватен подход към първоначалното образование на учителите и обучителите, въвеждането в работата и непрекъснатото професионално развитие.
31. Да насърчават и подкрепят по-активното участие на учителите и обучителите в непрекъснатото професионално развитие, по-специално чрез предприемането на по-нататъшни действия за премахване на пречките пред участието и възможностите, и да се стремят към подходящо оценяване и признаване на значението на непрекъснатото професионално развитие като градивен елемент от напредъка в кариерата.

¹⁵ Данните сочат, че заплатите оказват въздействие върху наемането и задържането на учители и обучители, както и върху резултатите от обучението. Заплатите на учителите често са по-ниски от средните заплати на други работещи с висше образование. (Обзор на образованието и обучението за 2019 г., стр. 39—40).

32. Да насърчават институциите за образование и обучение да предоставят задълбочени и основани на научни изследвания възможности за непрекъснато професионално развитие на учителите и обучителите въз основа на сътрудничество, наблюдение на колеги и учене от тях, насоки, наставничество и създаване на мрежи от контакти. При разработването на такива възможности, ако е целесъобразно, да насърчават институциите за образование и обучение да разширяват предлаганото от тях обучение, включително по-малките обучителни единици, например тези, които може да водят до микроудостоверяване, като вземат предвид механизмите за осигуряване на качество.
33. Да продължат да подкрепят висшите училища, като напълно зачитат тяхната автономност, при подобряването на компетентностите на академичния персонал за използване на основан на научни изследвания и насочен към студентите подход на учене, преподаване и оценяване, както и при въвеждането и спазването на ясни, прозрачни и справедливи процедури за набиране на персонал и за заетост, отчитащи стойността на преподавателските дейности¹⁶, което също следва да бъде взето предвид в политиките и практиките за повишаване.
34. Да проучат възможностите за разнообразяване на кариерите на учителите и обучителите и за разработване на национални рамки за кариерно развитие, за да им се помогне да реализират професионалните си стремежи и мотивации, както и да задоволяват нуждите си от обучение.
35. Да мотивират институциите за образование и обучение да включат мобилността на учителите и обучителите — физическа, виртуална или смесена — в стратегиите си за обучение, развитие и интернационализация, включително чрез използване на потенциала на европейските инструменти като e-Twinning („електронно побратимяване“) и EPALe (Електронна платформа за учене на възрастни в Европа) като неразделна част от предоставянето на обучение. Да валидират, когато това е възможно и съответства на националните разпоредби и националните особености, уменията и компетентностите, придобити чрез европейските инструменти и мобилността като част от непрекъснатото професионално развитие на учителите и обучителите.

¹⁶ Стандарти 1.3 и 1.5, Стандарти и насоки за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование, 2015 г.

36. Да полагат допълнителни усилия за насърчаване на мобилността както сред студентите, така и сред практикуващите учители и обучители, и да премахнат трайните пречки с оглед увеличаването на процента на участие. Във връзка с това да насърчават висшите училища, които отговарят за първоначалната подготовка на учителите, да използват пълноценно потенциала на мобилността като част от предлаганото от тях обучение, което по целесъобразност може да включва периоди на мобилност в учебните програми. Освен това, да улесняват участието в различните форми на мобилност при професионалното развитие на практикуващите учители и обучители, включително като полагат усилия за намиране на устойчиви решения на нуждите за заместване.
37. За да се повишат привлекателността и статутът на професията, да инвестират в мерки, свързани с подобряване на тяхното първоначално образование и непрекъснато професионално обучение, условия на труд и перспективи за професионално развитие, както и в мерки за по-нататъшно повишаване на тяхната устойчивост на стрес и благополучието им, за да им се окаже подкрепа за справяне със стресовите аспекти на работата им. При разглеждането на тези аспекти е важно да се даде възможност за ефективно участие на социалните партньори.
38. Да си сътрудничат и да обменят опит и информация във връзка с новостите в политиките за учителите и обучителите, включително във връзка с разработването и преразглеждането на националните рамки за компетентностите на учителите и обучителите.

ПРИКАНВА КОМИСИЯТА, В СЪОТВЕТСТВИЕ С НЕЙНИТЕ ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ И ПРИ НАДЛЕЖНО ЗАЧИТАНЕ НА ПРИНЦИПА НА СУБСИДИАРНОСТ:

39. За да се улесни мобилността на студентите и на практикуващите учители и обучители, в сътрудничество с държавите членки да насърчава провеждането на диалог и да проучи пречките, включително структурните аспекти, признаването на резултатите от периодите на учене в чужбина и академичните квалификации, и да предоставя насоки на институциите за образование и обучение с цел подобряване на мобилността и разширяване на международната перспектива на стажант-учителите и обучителите.

40. За да се допълнят съществуващите усилия на национално равнище, да проучи възможността за изготвяне на предложение за съответна европейска рамка за компетентностите¹⁷, която да подпомага развитието и оценяването на знанията, уменията и нагласите по отношение на устойчивото развитие и да се използва на доброволна основа.
41. Да осигурява подкрепа за по-тясното сътрудничество между институциите за образование и обучение в Съюза с цел укрепване на основаното на научни изследвания образование на учителите, подкрепа на трансграничната мобилност и съвместните възможности за обучение в рамките на континуум на професионалното развитие на учителите, например чрез насърчаване на доброволното сътрудничество и свързването в мрежа на националните институции за образование и обучение на равнището на Съюза под формата на европейски академии за обучение на учители.
42. За да се допълнят съществуващите усилия на национално равнище, да проучи възможността за разработване, като подкрепа, на европейски насоки, които да се използват на доброволен принцип при създаването на национално равнище на рамки за професионално развитие, въз основа на резултатите от работата относно училищата на работните групи по рамката „Образование и обучение 2020“, така че да се разгледа въпросът с напредъка на учителите и обучителите в по-широка перспектива и да се откликне на техните цели, мотивация и амбиции.
43. В сътрудничество с държавите членки да насърчава използването и да обмисли по-нататъшното развитие на съществуващите онлайн платформи като e-Twinning, School Education Gateway (портал за училищно образование) и EPALE, и да проучи възможните начини за разширяване на използването им за улесняване на мобилността както на студентите, така и на практикуващите учители и обучители, например при намирането на партньори за проекти за мобилност и при предоставянето на платформа за подготовка и проследяване на мобилността.
44. За да се насърчава положителното възприятие за професията, да популяризира значимостта на учителската професия и да осигурява по-голяма видимост на висококачественото преподаване, да проучи осъществимостта и добавената стойност на въвеждането на ежегодна европейска награда за изключителни учители или обучители, например за насърчаване на иновациите, приобщаването или европейското измерение в преподаването.

¹⁷ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: „Европейският зелен пакт“, 11 декември 2019 г. (стр. 19).

45. Да продължи да подкрепя развитието на възможностите за образование и обучение за бъдещите и практикуващите учители и обучители, както и тяхната мобилност, по-специално чрез програмата „Еразъм+“ и европейските структурни и инвестиционни фондове, особено Европейския социален фонд, и техните приемници.
46. Да взема изцяло предвид настоящите заключения при разработването на предложения за европейското пространство за образование и новата стратегическа рамка за сътрудничество в областта на образованието и обучението, включително продължаването на обмена на добри практики между държавите членки.
-

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ПРИЛОЖЕНИЕТО

Политически контекст

1. Закljučения на Съвета и на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно подобряването на качеството на подготовката на учителите (15 ноември 2007 г.)
2. Закljučения на Съвета относно професионалното развитие на учителите и училищните ръководители (26 ноември 2009 г.)
3. Закljučения на Съвета относно ефикасното ръководство в образованието (25 – 26 ноември 2013 г.)
4. Закljučения на Съвета относно ефективната подготовка на преподавателите (20 май 2014 г.)
5. Закljučения на Съвета и на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно приобщаване в условията на многообразие с цел постигане на висококачествено образование за всички (17 февруари 2017 г.)
6. Закljučения на Съвета относно училищното развитие и върховите постижения в областта на преподаването (20 ноември 2017 г.)
7. Европейска рамка за цифрови умения на преподавателите (2017 г.)
8. Препоръка на Съвета относно насърчаването на общите ценности, приобщаващото образование и европейското измерение на преподаването (22 май 2018 г.)
9. Препоръка на Съвета относно ключовите компетентности за учене през целия живот (22 май 2018 г.)
10. Препоръка на Съвета относно висококачествени системи за образование и грижи в ранна детска възраст (22 май 2019 г.)
11. Препоръка на Съвета относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици (22 май 2019 г.)
12. TALIS — Международно проучване на ОИСП в областта на преподаването и ученето през 2018 г.
13. Обзор на образованието и обучението за 2019 г.